

День після похорону. Беріт відчинила двері і вдихнула повні легені свіжого повітря. На подвір'ї пахло землею та вогкою деревиною; пахло скоріше осінню, аніж весною. Перед нею досі лежало зірване вітром гілля як наслідок шторму, що пройшов минулого тижня. Хоча сьогодні вітру не було, небо залишалось хмарним після дощу, що падав вночі. Беріт вийшла на сходи та зачинила за собою двері і, закутавшись у кофтину, сіла на край сходинки, яка за цей час вже встигла добряче просохнути. З-за сараю виглянув кіт та, хутко підбігши до своєї хазяйки, потерся об її ноги. Беріт погладила улюбленця.

На гілках липи та старого всохлого в'яза, який вже майже поблік та стояв голий-голісінький без кори, галасували ворони та галки, тоді як удалині чувся шум трактора. Інакше панувала тиша, звичайно ж, за винятком того самого кота, який терся об ноги хазяйки і затято мурликав. Він був голодний, адже ще так і не отримав свою порцію сніданку. Беріт погладила його та почухала під шийкою. Тепер, крім нього, у неї не залишилося нікого. Зі Стокгольма на похорон приїздив Берт, але і той вже поїхав. Їй довелося організувати все самій. «Самій» — так, наче вона була єдиною дитиною в сім'ї, а Берт — десята вода на киселі. І ось він знову поїхав. З самого ранку він подався додому на своєму вичищеному до блиску кремівому мерседесі.

Ні, вона не заздрила йому. Авжеж, ні. Справа лише в тому, що... Та годі, він зробив усе що міг. До того ж, вони з батьком ніколи не ладнали. Берт переїхав, коли йому виповнилося сімнадцять, точніше він утік, не витримавши підколювань та лайливих слів на свою адресу — називали його і снобням, і задавакою, і дівчиськом... Додому він приїжджав лише зрідка, на Різдво та Великдень, та ще рідше став навідуватися з тих пір, як одружився і в нього з'явилися діти. А коли й приїжджав, то нову сім'ю з собою ніколи не брав. У Беріт склалося враження, що брат соромився та боявся показувати одну сім'ю іншій. Питання лише в тому, якої сім'ї він соромився, а яку боявся показувати.

Звичайно ж, приїздив він і на похорони. Вісім років тому на похорон матері і ось учора знову. Сама Беріт ніколи не була в Стокгольмі й ніколи не бачила своїх маленьких племінниць, хіба що лише на світлині, яка стояла на серванті серед інших сімейних портретів. Вони були близнючками і виглядали однаковісінько — із золотисто-русявим волоссям і чубчиками, маленькими носиками і яскраво-блакитними очима, які випромінювали дуже впевнений погляд. Дівчатка мали ідеальний вигляд. Симетричний. Майже нереальний.

Беріт зітхнула. Час повертатися до будинку і варити ранкову каву. І нагодувати кота. А потім знову вийти на подвір'я і згребти всі гілки, через які не неможливо було пройти, не спіткнувшись і не заплутавшись у них. Беріт подумала, що, може, їх варто було б спопелити — зібрати у велику купу і підпалити. Беріт міркувала, в той час як її погляд упав на пусте місце між будинком і сараєм, або ж «навісом», як учора назвав цю споруду Берт, коли за годину до похорону приїхав до неї: «Чому у навісі повно сміття? Особливо зараз, коли дощ ллє як з відра. Я звик залишати свою автівку під дахом».

- Це не навіс, — відповіла вона. — Це сарай для зберігання інструментів. І так було завжди.
- Але це *мав бути* навіс, — вигукнув Берт. — Поглянь лише, який вигляд має твоя автівка!
- Татова автівка, — виправила вона, — не моя.

— Ага. Але ж тепер вже твоя.

— Наша спільна, — виправила вона. — І моя, і твоя.

Берт похитав головою і промовив:

— Я нічого не хочу після нього. Нічого. Запам'ятай це.

— Але якщо ми продамо будинок, — розпочала Беріт, але вмить замовкла.

Берт засміявся:

— Продамо будинок? Куди ж ти тоді подінешся? Переїдеш звідси?

— А чому ні? — відповіла вона. — Я можу переїхати в місто. І жити в квартирі.

Берт посміхнувся:

— *Ти?*

— Чому ти злишся на мене? — запитала Беріт. — Що я тобі зробила?

У відповідь він не промовив ані слова, але в ту мить його погляд перемінився і став немов порожнім — здавалося, що чоловік ось-ось заплаче. Берт відвів погляд і зачепив ногою кілька гілочок, які лежали перед його ногами:

— Хочеш, щоб я допоміг тобі згребти весь цей непотріб? — запитав він. — Я можу допомогти з цим завтра зранку перед від'їздом.

— Ні, дякую, не треба, — відповіла Беріт.

Чоловік знизав плечима і підвів погляд. Беріт знову побачила обличчя брата — тепер його погляд аніскільки не відрізнявся від того Берта, якого вона бачила під час похоронної церемонії та поминального обіду у вузькому колі родичів та друзів, а потім, увечері, і вдома, коли вони сиділи навпроти одне одного за кухонним столом і їли оселедець та картоплю, бо це єдина їжа, яка була вдома. Через те, що вона не встигла — врешті-решт не змогла — купити щось інше. У кімнаті панувала тиша, яку порушував лише ледь чутний брязкіт столових приборів, поодинокі цокання настінного годинника та звук дощу за вікном. Вони сиділи на своїх звичних місцях, тоді як обидва батьківських стільця були порожніми. Берт, як і колись, постелив собі у кімнаті, в якій спав ще хлопчиком, тоді як Беріт піднялася до себе. Вранці він від'їхав у тому самому мерседесі, який не звик стояти під дощем, і ось тепер вона сиділа тут сама, з котом.

Садову доріжку на подвір'ї вже давно треба було засипати новим шаром гравія. Під зірваними вітром гілками було порожньо і де-не-де виднілися великі плями бруду. Беріт спало на думку, що, можливо, це місце краще було б засіяти травою, а вздовж стіни засадити нову клумбу. Зараз за будинком у них був лише невеличкий город, поруч з яким стояв в'яз, але і той вже майже поблік і його слід було спиляти. Не було в них ані квітів, ані кущів. Квітів вони не засаджували, відколи померла мати. Батько викопав їх з корінням, цибулинами і всім-всім-всім, спиляв кущі бузку та бузини та зрештою викопав і жимолость, яка проросла біля смітника. Він кричав і плакав, як дитина, а Беріт просто стояла собі біля вікна і з кухні спостерігала за ним. Без жодних слів. Пізніше того ж дня батько все спалив — спалив усі кущі та квіти, спалив їх живими на великому полум'ї посеред літа.

«Що ж, час заходити і готувати каву», — подумала Беріт і підвелась. Тієї самої миті на небі, вкритому щільною завісою хмар, з'явився просвіт і широкий сонячний промінь спустився на землю — хмари розступилися, і промінь освітив свіжозасіяні поля, які відблискували, немов золотаве волосся на сонці. Відблиски сонця освітили і старий пагорб із древнім, старим-престарим, всохлим деревом, гілки якого скидалися на чорні рукавиці, які прагнули дістати неба. Дорогою донизу проїхав маленький автомобіль, який прямував точно в напрямку до сонця, пускаючи лобовим склом сонячних зайчиків. Беріт засліпило, і

вона прикрила рукою обличчя. Вона згадала про кота, проводжаючи поглядом автомобіль — це був «Фольксваген Гольф» синього кольору – час годувати кота, час татові принести кави та...

Беріт застигла на місці. Так, немов закам'яніла. Вона затремтіла, неначе від холоду, хоча сама не була впевнена, чи було їй холодно, сама вона була впевнена лише в тому, що невідкладна цьому рухові. Беріт відчинила двері, дозволивши коту прослизнути перед собою, і коли обернулася щоб знову зачинити двері, то вперше за довгий час подивилася на власне відображення у дзеркалі, що висіло на стіні при вході. Вона завжди уникала дзеркала, але зараз дивилася прямо на себе. Беріт поглянула на праве око — око, яке спрямовувало погляд угору, назовні, хоча вона дивилася прямо. Беріт дивилася собі в очі. Вона дивилася на своє обличчя —перекошене обличчя, яке колись давно шкільна медсестра виміряла маленькою рулеткою: спочатку відстань між кінчиком носа та лівим оком, потім — відстань між кінчиком носа та правим оком. І зрештою занотувала у блокнот: «Зліва — 2,5 см. Справа — 4 см», усміхнулася до Беріт і промовила: «Ти маєш пам'ятати, що *ніхто* з нас не ідеальний. *Усі* люди асиметричні».

Беріт похитала головою — вона так і не зробила цього тоді, але зробила це зараз, стоячи перед дзеркалом. У думках вона почула голос матері, яка повторювала слова зі старого віршика: «Хтось наяву, хтось — у душі. Маленьку дівчинку у собі збережи». Беріт зачинила за собою двері і тієї ж миті небо знову вкрилося щільною завісою хмар. Синій «Фольксваген Гольф» набрав швидкості.